

УДК 657.6:657.421

АУДИТ ОПЕРАЦІЙ З ГРОШОВИМИ КОШТАМИ

кандидат економічних наук, Олійник С. О.

Національний університет біоресурсів і природокористування України,
Київ

В статті досліджено теоретичні аспекти зовнішнього та внутрішнього аудиту грошових коштів. Узагальнено організаційно-методичне забезпечення здійснення аудитором контролю грошових коштів суб'єкта господарювання. Розглядаються основні проблеми, та розроблено рекомендації щодо вдосконалення аудиту грошових коштів. Розглянуто поняття внутрішнього аудиту, його об'єктів, функцій, методів проведення та необхідність впровадження на підприємствах, відображено недоліки розвитку внутрішнього аудиту в Україні та внесено пропозиції щодо їх усунення. Розкрито конкретні проблеми організації аудиту грошових коштів, а також шляхи розв'язання наведених проблем. При проведенні аудиту все це дозволяє ефективніше та швидше провести аудит і зменшити ризик аудитора.

Ключові слова: аудит, внутрішній аудит, готівка, касова книга, прибутковий касовий ордер, видатковий касовий ордер, поточний рахунок

кандидат экономических наук, Олейник С. А. Аудит операций с денежными средствами/ Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины, Киев

В статье исследованы теоретические аспекты внешнего и внутреннего аудита денежных средств. Сделано обзор организационно-методического обеспечения осуществления аудитором контроля денежных средств предприятия.

Рассматриваются основные проблемы, и разработаны рекомендации по совершенствованию аудита денежных средств. Рассмотрены понятие внутреннего аудита, его объектов, функций, методов проведения и необходимость внедрения на предприятиях, отражены недостатки развития внутреннего аудита в Украине и внесены предложения по их устранению. Раскрыты конкретные проблемы организации аудита денежных средств, а также пути решения указанных проблем. При проведении аудита все это позволяет эффективнее и быстрее провести аудит и уменьшить риск аудитора.

Ключевые слова: аудит, внутренний аудит, денежные средства, кассовая книга, приходный кассовый ордер, расходный кассовый ордер, текущий счет

PhD in Economical Sciences, S. O. Oliynyk Audit of money cash operations/ National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv

The article deals with theoretical aspects of external and internal audit of cash. Generalized organizational and methodological support for the auditor to control the cash of the entity. The main issues are considered, and recommendations for improving the audit of cash are developed. The concept of internal audit, its objects, functions, methods of carrying out and necessity of introduction at the enterprises is considered, the deficiencies of development of internal audit in Ukraine are presented and suggestions on their elimination are presented. The specific problems of the organization of audit of cash funds, as well as ways of solving the above-mentioned problems are revealed. When conducting an audit, all this allows for an audit to be carried out more efficiently and speedily and reduces the auditor's risk.

Keywords: audit, internal audit, cash, cash book, profitable cash order, cash withdrawal order, current account

Постановка проблеми. На сьогоднішній день, більшість підприємств перебувають у приватній власності, а тому власники зацікавлені у збереженні власного майна. Грошові кошти є найбільш рухливими активами, тому операції з ними носять масовий характер, стосуються практично всіх сфер фінансово-господарської діяльності та найбільш вразливі з точки зору порушень і зловживань. Але для того, щоб підприємство могло ефективно використовувати наявні у нього грошові кошти, потрібно правильно організувати їх облік і здійснювати контроль за витрачанням.

Дослідженню проблем аудиту грошових коштів приділяється увага багатьох вчених, зокрема, Бутинець Ф. Ф., Власюк Г. В., Волик Н. Г., Кот О. С., Шевчук В., та ін. Однак проблеми проведення аудиту грошових коштів досі залишаються дискусійними, і потребують подальших досліджень.

Метою роботи є визначення ролі аудиту грошових коштів для підприємства, та шляхів підвищення ефективності його проведення.

На сучасному етапі недостатнє вирішення проблеми управління грошовими потоками як в методологічному, так і в прикладному аспектах призводять до того, що у вітчизняній практиці аналізу рух коштів практично не береться до уваги. Це зумовлює ігнорування найбільш важливої – динамічної частини бізнесу і породжує низку серйозних проблем, пов'язаних з необґрунтованістю та хаотичністю управління і загостренням загальної проблеми не платежів.

Грошовий обіг на підприємстві може здійснюватись в готівковій та безготівковій формах. Однак грошові кошти як в готівковій, так і безготівковій формах потребують жорсткого контролю з боку

керівництва, так як вони є найбільш вразливими до крадіжок і зловживань. Такий контроль можна здійснювати через систему внутрішнього контролю, який здійснюється за допомогою різноманітних контролюючих відділів підприємства, та через систему зовнішнього контролю, через запрошення різноманітних зовнішніх незалежних експертів. Одними із таких незалежних перевіряючих суб'єктів є аудиторські фірми або аудитори, які проводять аудит, відповідно на замовлення власника.

Проведення аудиту грошових коштів для керівника підприємства є досить важливим елементом фінансової діяльності підприємства. Адже дана процедура надасть можливість провести додатковий контроль за організацією обліку грошових коштів, їх рухом та використанням у процесі виробничо-господарської діяльності підприємства.

Внутрішній аудит операцій з грошовими коштами повинен бути спрямований на розробку рекомендацій стосовно збалансованості грошових виплат та надходжень, а також на підтвердження правильності організації та методики ведення бухгалтерського обліку грошових коштів вимогам чинного законодавства з метою надання рекомендацій, спрямованих на вдосконалення системи обліку та підвищення ефективності використання грошових коштів.

Під час проведення внутрішнього аудиту необхідно вирішити наступні завдання: визначення оптимального залишку коштів на поточних рахунках та в касі підприємства; перевірка правильності відображення в обліку надходжень, наявності та вибуття готівкових та безготівкових коштів та їх еквівалентів; встановлення дотримання вимог щодо документального оформлення операцій з грошовими коштами в бухгалтерському обліку; контроль за дотриманням вимог касової та розрахункової дисципліни; контроль за лімітом грошових

коштів у касі; перевірка правильності розкриття інформації у облікових регістрах та формах фінансової звітності інформації стосовно операцій с грошовими коштами та їх еквівалентами; розробка рекомендацій стосовно підвищення ефективності використання тимчасово вільних коштів; проведення аналізу грошових коштів та ін.

Для вирішення поставлених завдань внутрішнім аудиторам необхідно виділити основні складові грошових коштів та їх еквівалентів та мати певне інформаційне забезпечення, яке спрямоване на розкриття питань, пов'язаних з проведенням внутрішнього аудиту.

Спочатку внутрішній аудитор проводить інвентаризацію грошових коштів у касі. Він перевіряє своєчасність і повноту проведення інвентаризації грошових коштів у касі та порівнює результати актів інвентаризації із даними бухгалтерського обліку. При наявності на момент інвентаризації грошових коштів у іноземній валюті внутрішній аудитор визначає правильність перерахунку суми іноземної валюти (по кожній окремо) у національну валюту України – у гривні.

Внутрішній аудитор проводить інвентаризацію безготівкових грошових коштів. Аудитор порівнює дані банку щодо безготівкових грошових коштів із даними бухгалтерського обліку. При наявності безготівкових грошових коштів у іноземній валюті внутрішній аудитор зіставляє як суми у іноземній валюті, так і суми в перерахунку у національну валюту України.

Далі внутрішній аудитор перевіряє дотримання ліміту каси, перевіряє чи не перевищує по касі розмір готівки ліміту каси. Вибірка повинна охоплювати декілька дат кожного місяця періоду, що підлягає перевірці.

Джерелом інформації для усіх вищеперерахованих аудиторських процедур є дані бухгалтерського обліку, зокрема, 1С Бухгалтерії підприємства та дані актів інвентаризації грошових коштів.

Важливим моментом виступає перевірка цільового використання готівки. Внутрішній аудитор порівнює дані касової книги із даними прибуткових і видаткових документів та даними банку.

Далі аудитор перевіряє наявність документів, що підтверджують операції надходження грошових коштів у касу. Внутрішній аудитор здійснює суцільну перевірку документів, що підтверджують операції надходження грошових коштів у касу, за будь-який місяць періоду, що перевіряється.

Крім того, перевіряється дотримання необхідних вимог при веденні касової документації. Внутрішній аудитор перевіряє наявність і заповнення усіх реквізитів касової документації, правильність оформлення касових операцій із приймання і видачі грошових коштів.

Внутрішній аудитор перевіряє правильність розрахунку і відображення в бухгалтерському обліку курсових різниць. Джерелом інформації тут є дані 1С Бухгалтерії та дані НБУ про курси іноземних валют. Аудитор здійснює суцільну перевірку правильності розрахунку курсових різниць по кожній іноземній валюті за будь-який місяць періоду, що перевіряється. Також визначає правильність відображення курсових різниць на рахунках бухгалтерського обліку.

Необхідно звернути увагу на аналітичну оцінку нетипових кореспонденцій щодо обліку грошових коштів.

Далі внутрішній аудитор перевіряє відповідність даних бухгалтерського обліку по рахункам 30,31,33 даним фінансової звітності. Внутрішній аудитор порівнює дані балансу з кінцевими залишками по рахунках грошових коштів і при виявленні відхилень фіксує їх.

У ході проведення внутрішнього аудиту операцій з грошовими коштами здійснюється аналіз за наступними напрямками: аналіз динаміки грошових коштів; аналіз структури грошових коштів; аналіз грошових потоків; аналіз ліквідності підприємства; аналіз ділової активності.

Дані аналізу дозволяють внутрішньому аудитору визначити фактори, які впливають на ефективність здійснення операцій з грошовими коштами;

Заключним етапом роботи зовнішнього аудитора при проведенні аудиту грошових коштів є формування узагальнюючого висновку і переліку виявлених недоліків. Джерелом інформації тут є усі попередні аудиторські робочі записи щодо операцій із грошовими коштами. Внутрішній аудитор узагальнює і аналізує усі виявлені недоліки, вказує їх вплив на дані фінансової звітності підприємства та визначає свої рекомендації щодо проблемних ситуацій.

Заключним етапом роботи внутрішнього є складання звітнього документа. Структура, зміст, строки формування і порядок складання повинні регламентуватися внутрішніми стандартами і положеннями про підрозділ внутрішнього аудиту. Звітний документ внутрішнього аудиту може мати різні документальні форми.

Підсумковий звітний документ готується з метою доведення до керівництва організації відомостей про недоліки в обліку і управління організацією з метою підвищення їх ефективності.

Висновки. Аудит грошових коштів повинен бути спрямований на збір аудиторських доказів, проведення аналізу, застосування моделей і методів з метою розробки рекомендації щодо оптимізації роботи облікового апарату, а також напрямів підвищення ефективності управління грошовими коштами.

Література:

1. Власюк Г. В. Шляхи підвищення аудита грошових коштів / Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2008. – №4. – С. 28 – 31.
2. Скорба О. А. Аудит грошових коштів / О. А. Скорба // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: Збірник наукових праць. Випуск 22. – Суми: ДВНЗ «Українська академія банківської справи Національного банку України», 2007. С. 78-82.
3. Бунда О. М., Єлісеєва С. Ю. Організаційні та методичні аспекти аудиту грошових коштів на підприємстві/ Економіка та управління підприємствами. Серія: «Економічні науки».-Вісник КНУТД №4(89), 2015. С.11-20.
4. Сметанко О. В. Узагальнення результатів роботи служби внутрішнього аудиту / О. В. Сметанко // Економічні науки. – 2011. – №6 – С. 10-18.
5. Височан О. Формування моделі активного контролю та її реалізація на ділянці обліку грошових коштів та їх еквівалентів / О. Височан // Бухгалтерський облік та аудит. – 2008. – № 2. – С. 50–56.

References:

1. Vlasiuk H. V. Shliakhy pidvyshchennia audyta hroshovykh koshtiv / Derzhava ta rehiony. Serii: Ekonomika ta pidpriemnytstvo. – 2008. – № 4. – S. 28 – 31.
2. Skorba O. A. Audyt hroshovykh koshtiv / O. A. Skorba // Problemy i perspektyvy rozvytku bankivskoi systemy Ukrainy: Zbirnyk naukovykh prats. Vypusk 22. – Sumy: DVNZ «Ukrainska akademiia bankivskoi spravy Natsionalnoho banku Ukrainy», 2007. S. 78-82.

3. Bunda O. M., Yeliseieva S. Yu. *Orhanizatsiini ta metodychni aspekty audytu hroshovykh koshtiv na pidpriemstvi/ Ekonomika ta upravlinnia pidpriemstvamy. Serii: «Ekonomichni nauky».-Visnyk KNUTD № 4(89), 2015. S.11-20.*
4. Smetanko O. V. *Uzahalnennia rezultativ roboty sluzhby vnutrishnoho audytu / O. V. Smetanko // Ekonomichni nauky. – 2011. – № 6 – S. 10-18.*
5. Vysochan O. *Formuvannia modeli aktyvnoho kontroliu ta yii realizatsiia na diliantsi obliku hroshovykh koshtiv ta yikh ekvivalentiv / O. Vysochan // Bukhhalterskyi oblik ta audyt. – 2008. – № 2. – S. 50–56.*